

BREDBERG, ERIK

**Åminnelse-tal öfver framledne herr
medicinä-doctoren ... Johan Pilgren; hållet
för samhället Pro patria den 14 maji 1783
af Er. Br. Stockholm. Tryckt hos Anders
Jacobsson Nordström 1800.**

Stockholm
1800

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Ex. A

Biogr.
So.
(Br)

Aminnelse-Tal

öfver

1700-1829

framledne Herr Medicinä • Doctoren

Ädle och Höglärde

JOHAN PILGREN;

hållet för

Samhället PRO PATRIA

den 14 Maji 1723

af

Er. Br.

STOCKHOLM.

Tryckt hos *Anders Jacobsen Nordström*

1800.

Ämnesl. Fol.

öfver

konungl. Medicin-Doctoren

Ädla och Högärade

JOHAN NILGREN

helt för

Quod differtur, non aufertur.

den 11 Mars 1881

STOCKHOLM

M. B.

Vänskapens lag, lika helig och orygg-
lig, mera vidsträckt och angenäm, ofta
mindre förtydlig, än sjelfva Rättvisans,
ålade mig at uplifva minnet af en sak-
nad Broder.

Denne Vänkslagslag, efter hvilken
vårt Samfund i betydlig mon styres, hvil-
kens bud och föreskrifter följaktligen
ligga hvar och en af Eder M. B. om hjer-
tat, ålägger ock Eder at hos mig anse
viljan i stället för förmågan, at, för
taleämnets egna goda värde, med yn-
nest öfverse den oförfarne Talarens brister.

* *
*

* *
*

* *
*

Vi känne, ofta af egen beklaglig
erfarenhet, värdet utaf den för vårt släg-
te så välgörande Konst, at åtminstone
lindra, om icke alltid och aldeles förta-
ga de mångahanda plågor, hvaraf den
synlige, den förgänglige hälften utaf
vår varelse plågar anfättas.

At med godt samvete, med god
framgång och följaktligen med godt
lof-

loford idka och öfva denna Konst; dertil göra icke tilfyllest en god vilja, oförtruten tjenstaktighet, trägen upmärksamhet, muntert sinne och behagliga umgängsgäfvor.

En med outtröttlig flit i yngre åren förvärvad Naturens kännedom, icke allenast uti den Stora utan ock i den Lilla Verlden, jämte en på egen och andre mogne Mäns erfarenhet grundad rådighet at finna sig uti de tusenfalt skiljaktige händelser, äro uti den rättsliga *Läkare-Konsten* aldeles oundärlige. Hvad båta väl Konstnären alla hans öfriga insigter, om han icke äger skicklighet nog at pröfva den särskilda arten och halten af hvarje sit byggnads-ämne? eller huru skulle han kunna i stånd fätta och bota et rubbat Konststycke, der han ej noga kände defs yttre och inre byggnad, samt derjämte ägde et öfvadt handlag?

Det är således en ovilkorlig skyldighet för den, som skal erkännas för en rättskaffens Läkare, at ej allenast äga

ga en säker kunskap om kraften och verkan af alla de hälfo-medel, den frikostiga Naturen uti sina 3:ne Riken med ymnog hand nedlagt, så uti deras enkla som uti deras mångfaldigt sammanfatta väfenden, utan ock vara väl underrättad om vår kropps konstiga byggnad, läget och beskaffenheten af hvarjeds beståndsdel, samt bästa utvägen at vid påkommande nöd med snar hjälp nalkas den samma: hvartil kommer färdigheten at urskilja och bestämma sjelfva krämpan til dess rätta art och förhållande.

En Vetenskap M. B. af så mycken vigt, den der älskar så vidsträckt kunskaper, har derföre i alla tider varit älskad och hedrad. Æsculapius blifver räknad ibland Gudar; Hippocrates vinner Ärestoder. Hvad derföre billigare än at vi i dag, efter vår lofliga plägsed, uprese en afleden förfaren Läkares, en saknad N. och T. Broders, Hr Medicinä-Doctoren *Johan Pilgrens* Minnesvärd.

De

Det vore til äfventyrs öfver min höfva, at om denne vår afledne Broders större eller mindre skicklighet i sin Konst omdömme falla, emedan mit yrke har helt andra föremål, än Läkare-Vetenskapen och den dervid oumgängliga Naturkunnigheten. Men M. B. utom hvad Almänheten vitnar, utom hvad I åtminstone af hans läkemedels lyckliga verkan äge rätt at fluta; var han ock i lifstiden, af en vår tids Galenus själf *), vid åkommen ohälsa, ofta nyttjad och rådförd: et ypperligt bevis, at Brodren Pilgren verkligen var en Mästare i Konsten.

Det är således otvifvelaktigt, at denne vår Broder uti hvarjehanda sjukdomar och krämpor alltid var i stånd, at såfom Läkare gifva de mäst nyttiga råd. Et torde likväl i synnerhet få nämnas, deruti han, framför många andre, gjort sig för särdeles skicklighet utmärkt.

Vi.

*) Herr Archiatern och Riddaren Bäck.

Vi vete M. B. at för mer än et tusen år sedan upbröt ifrån Arabien en svärm af de grusligaste Människjollägtets fiender, hvilka, beledsagade af tusende dödar, åtföljde af idel nederlag, til en början angrepo Egypten, Syrien, Palestina och Lycien, härjade sedan längs efter Medelhafvet och Kusten af Africa, samt ändtligen öfver Herculis Sund uti Spanien inföllo. Mod och försigtighet, ungdom och stadgad ålder, skönhet och manligt utseende, guld och de bäst härdade vapen, voro lika vanmäktige försvarsmedel emot desse fienders giftige och dödande kulor.

De utbredde efter hand sit grymma välde längst bort til nya världen, rundt om uti den gamla; och vårt Land blef icke lottlöft, eller för deras vådsamma framfart frikalladt. Huru många hafva icke sett sine älskade Anförvandter af alla åldrar och kön stupa för desse våldsverkares mordiska anfall? huru många hafva icke döfve och blinde, lytte och vankapte, qväste och med

li.

litet lif kommit undan deras obarmhertiga åverkan? Med et ord, hvem känner icke de förfärliga . . . Kopporna? . . . Och hvad förluft har icke det Almänna måst vidkännas, då tusentals lif ärligen uti denna pestlika sjuka i otid gått förlorade?

Men om Österlänningarne på ofortplantat denna farliga smitta, lå at den nu mera näpligen för någon lefvande står at undvika; så hafve vi ock omsider af dem fått lära et medel, at i märkligaste måtto lindra den samma.

Redan vid slutet af förra århundradet voro 2:ne Grekiske Fruntimmer uti Constantinopel fysfelfatte at genom *ympning* förmildra det svåra koppgiftet, föga annorlunda, än en förfaren Trädgårdsman vet at en vild växt medelst *omympning* förbättra.

Et hurtigt och förnämt Engelskt Fruntimmer vågade derefter, eller för något mer än 60 år sedan, uti bemälte

te

te Stad låta ympa koppor å sin enda
sexåriga son, samt efter hemkomsten til
England på lika sätt med sin Dotter
förfara: och då någre ogerningsmän
jämväl för et så lindrigt, et dem sjelf-
ve så gagneligt köp, nämligen å dem
anståldt förfök ined Koppymning, fått i-
från dubbel lifsfara sig frilösa; kom det-
ta bote- eller snarare förvaringsmedel
der i landet alt mer och mer i bruk.

Oaktadt alla motfågelfer, ömsom af
oförstånd och vidskepelse härflutne,
har ändtligen detta välsignade medel,
dels genom de Högas efterdömen, dels
genom flere lärde Mäns bemödande, äf-
ven hos ois vunnit et så välförtjent som
nästan almänt förtroende: och ibland
de flere vår tids skiklige Läkare, som
vid koppymningen handen lagt, intager
den aflidne Brodren Pilgren et mycket
ansenligt rum.

Hans lämpliga gåfvor at vinna
små Barns kärlek och förtroende, hans
särdeles artiga lag, at, sedan de utan
mycket fjäs, som snarare torde försvaga
än

än stärka, snarare skada än gagna, blifvit dertil beredde, likasom under lek tildela dem en lindrig men säker smitta; hans ömhet uti deras skötsel, sedan giftet gjort sin verkan; förvaras hos de ympade sjelfve, hos deras Föräldrar och Anhörige, uti et beständigt erkänfamt minne; Och är i fynnerhet märkligt, at efter hans vidtagne ympningsfätt, icke med få kallad tråd eller torr materia, utan med flytande var på lancetten, ej skal kunna visas et enda exempel, bland flere hundrade af honom ympade Barn, at ympningen slagit felt, eller varit förgäfves; som likväl eljest, til mången vitter Läkares förtret, stundom händer.

Det kunde icke fela, at en sådan Läkare skulle i lifstiden vara mycket löft och tillitad, efter sin bortgång berömd och saknad.

Hans trägna arbete, hans ädla tänkesfätt, at endast vårda sig om andras tjenst, icke om sin egen, tilläto honom
ej

ej eller, at med eftertryck föka någon befordran i den almäna Verlden, icke en gång at göra färdeles framteq inom denna vår Orden. Nog af, at han på båda ställen gjorde alt hvad af en hederlig Medlem, skild ifrån al fåfång ärelyftnad, med skäl förväntas kan, långt mer, än för honom varit nödigt, at vinna sine Medborgares fullkomliga kärlek och förtroende.

Men! jag tröttar edert tålmod M. B. med mätta målningar af en värdig Väns förtjenster. Jag nödgas derföre med stillatigande förbigå hans okrymtade gudsfruktan, hans blödiga och ädelsinta hjerta, hans hjälpsamhet emot fattiga sjuka, hans bergfasta trohet i vänskap, hans redliga upförande emot hvar Man, hans sällsynta oegennyttasom, enär andre hans vederlikar lofligen rikta sig af Vetenskapens utöfning, oakadt al hans flit, endast tillät honom at finna sin jämna utkomst, under det vilkoren stundom genom mycken godtro.

trohet förfämrades. Med edert benägna tillstånd M. B. skyndar jag mig der emot til et kort upräknande af hans enskilte lefnadshändelser, få vidt de til min kunskap kommit.

Brodren Pilgren var född år 1735 d. 13 April uti Stigtomta Förfamling i Södermanland. Hans Föräldrar voro Hr Kyrkoherden Magister Nils Pilgren och Fru Christina Nyman.

Desse Föräldrar, öme om sin välartade Sons framtida välfärd, förlummade icke at i tid låta bibringa honom de kunskaper, som kunna dana en dygdig, en duglig Medborgare. Nyköpings Schola, Strengnäs Gymnasium blefvo de första fält, hvarå vår Pilgren, under gode Mästares anvisning, samlade nyttige lærdomsplantor, hvilka sedermera, och efter hans flyttning år 1757 til Upsala Lärofäte, likasom omfatte uppå ny och förbättrad grund, allt mer och mer utvecklades, togo stadga, samt slutligen gäfvos en önskad frukt.

Vid

Vid denna berömliga Hög-Schola fick den unge Pilgren et det ypperligaste tilfalle, at förkofra sig uti verldlig Vishet, at betrakta, granska, underföka den konstiga Naturen. En odödlig von Linné, en margkunnig Vallerius, bägge Naturens utfökte vänner, hvilka genom ovärderliga uptäckter och arbeten hedrat tidehvarfvet, gagnat Fäderneslandet och uplyst verlden, blefvo i synnerhet hörde, rådförde och åtlydde af vår lärgirige vän, som ock under den förres inseende år 1759 til almän profning utgaf och offentligen försvarade den märkvärdiga Afhandlingen *de Senio Salomoneo*, eller om de ifrån ålderdomen oskiljaktiga bräckligheter, hvilka den vise Konungen Salomo uti sin PredikareBok på et förblommeradt fätt omrört.

Sedan vår Pilgren, för sine mogne insigter, redan år 1762 vunnit den Philosophiska Lagern, erhöll han år 1768 uti Upsala den största hedren uti Medicinska Faculteten, som utmärkes med den brukliga Doctorshatten, hvilken

ken alltid borde vara det, som Pilgrens var, et ojäfaktigt bevis på bepröfvad lärdom och erkänd skicklighet.

Såsom pålitlig Läkare var Pilgren redan förut, eller år 1766, antagen til Medicus vid Stora Barnhufet här i staden; et ställe, få mycket tjenligare för honom, som han alltid älkade och med största ömhet skötte de honom anförtrodde späda Medmänniskjor.

Ren och oegennyttig kärlek förde Doctor Pilgren 2:ne gånger uti ägten-
skapets ljufva förening, först år 1770
med Jungfru Lovisa Adriana Gahm, Hr
KronoBefallningsmannen Gahms dotter;
och sedan år 1777 den 17 April med
Jungfru Maria Elisabets Bellman, dot-
ter af Hr Lagmannen Johan Bellman
och Fru Catharina Hermonia. Den se-
nare Fruen *), jämte 4 väl upfödda Döt-
rar af förra giftet, sakna uti vår
vän

*) Upfostrad som eget barn af framlidne
Hr Grofshandlaren Liedrots välgörande
Enkefru Christina Groen, hvars mo-
derliga ömhet fortfor emot Fru Pilgren
som Enka, til denna senares död af
lungfot vid slutet af år 1798.

vän den ömaste Maka, den huldaste Fader: och fagnaden är så mycket mer smärtande, som inbördes dygd och kärlighet alltid gjorde sammanlefnaden angenäm.

Detta vårt Samfund, alltid upmärksam på den redlige och nyttige Medborgaren, underlät icke at kalla Doctor Pilgren til vår gemenskap; och han blef år 1776 d. 13 Novemb. en värdig Broder och Medlem af D. R. S. L. Orden. Med hvad framgång han skötte arbetet inom dessa murar, har jag förut haft den äran omtala.

Men! . . . mit hjerta blöder, då det obehagliga ögnablicket nu nalkas, at jag skal orda om vår Broders tidiga bortgång! Hvarföre äro Människjans kunkaper så inkränkte, al hennes konst så osäker, at icke en gång sjelfve Läka- ren, alla krämpors affagde fiende, för- mår värja sig för deras anfall, dämpa deras häftighet, med seger jaga dem i- från sig?

Den

Den almäna ofullkomligheten rö-
 jer sig i alla ständ, alla vetenskaper,
 hvarföre icke då uti Läkare-Konsten,
 hvars Idkare ofta, för at se andra til
 godo, blottställa sig sjelfve, ådraga sig
 ohälsa och slutligen sjelfva döden.

Sålunda anfattes Brodren Pilgren,
 d. 18 Januarii förledit år 1782, af en
 genom flere förkylningar åfamd svår
 Rötfeber, som ändtligen, al skötsel oak-
 tad, slöt hans berömliga vandel den 29
 i samma månad och år, sedan han öfver-
 lefvat 46 år 9 månader och 16 dagar.

Vår förlust är öm! Dock kunne vi
 med fägnad erindra ofs, at denne vår
 Broders flyttning nu mera gjort honom
 til en fäll Medborgare uti den lyckligaste
 Stad, der hans glada lif är lika få evigt
 och oförgängligt, som hans minne både
 inom och utom detta Samfund är kärt
 och varaktigt.

www.books2ebooks.eu